Ryhmäteoreettinen näkökulma Rubikin kuutioon
Harjoitus 2, ratkaisuehdotuksia
12.11.2012

Tehtävä 1. Tarkastellaan ensin siirtoa $F^{-1}R$. Kuutiota näpertämällä (niinkuin tehtävänannossa kehotetaan) huomataan, että pienin n, jolle $(F^{-1}R)^n$ vie

a) nurkkapalojen ruudut takaisin paikoilleen, on $n = 7$,

b) särmäpalojen ruudut takaisin paikoilleen, on $n = 9$

c) kaikki ruudut takaisin paikoilleen, on $n = 63$.

Se, että $63 = \mathrm{pyj}(7, 9)$ (eli lukujen 7 ja 9 pienin yhteinen jaettava), ei ole sattumaa. Se on pienin luku, jolla on se ominaisuus, että se on sekä 7:n että 9:n moninkerta. Tekemällä siirtoa jommankumman luvun moninkerran verran tietysti vie nurkka- tai särmäpalojen ruudut takaisin paikoilleen, ja kun pyöritämme kuutiota sellaisen lukumäärän, joka on *molempien* lukujen moninkerta, menevät *kaikki* ruudut takaisin paikoilleen.

Tämä päättely pätee mielivaltaiseen siirtokombinaatioon, joten päättelemme, että kaikkien siirtojen osalta c)-kohdan vastaus on a)- ja b)-kohtien lukujen pienin yhteinen jaettava.

Kuutiota kääntelemällä ja yllämainittua logiikkaa soveltamalla saadaan siis seuraavat vastaukset
FR:

a) $n = 15$

b) $n = 7$

c) $n = 105$

$FRF^{-1}R^{-1}$:

a) $n = 6$

b) $n = 3$

c) $n = 6$

Esitetään vielä kunkin siirron sykliesitys alla olevan kuvan mukaisessa numeroinnissa.

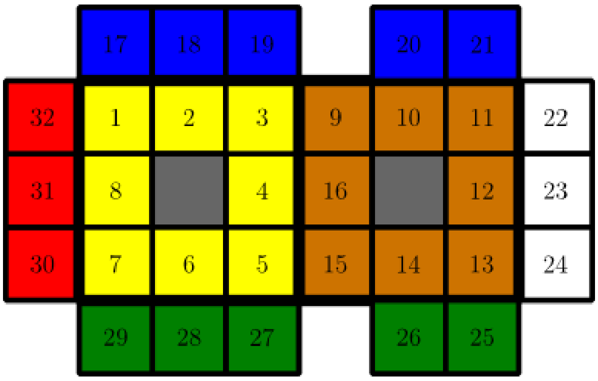

$$
\begin{aligned}
F^{-1}R =&(1\ 7\ 5\ 32\ 29\ 15\ 17\ 30\ 27)(3\ 21\ 24\ 9\ 11\ 13\ 19\ 22\ 25)\\
&(2\ 8\ 6\ 4\ 20\ 23\ 26)(10\ 12\ 14\ 18\ 31\ 28\ 16)
\end{aligned}
$$

$$
\begin{aligned}
FR =&(1\ 3\ 21\ 24\ 30\ 17\ 9\ 11\ 13\ 29\ 32\ 19\ 22\ 25\ 7)(5\ 15\ 27)\\
&(2\ 4\ 20\ 23\ 26\ 6\ 8)(10\ 12\ 14\ 28\ 31\ 18\ 16)
\end{aligned}
$$

$$
FRF^{-1}R^{-1} =(3\ 11\ 9\ 22\ 19\ 21)(5\ 7\ 15\ 29\ 27\ 30)(4\ 6\ 20)(10\ 16\ 28)
$$

Tehtävä 2. Oletetaan, että $g_1H = g_2H$. Olkoon e ryhmän G neutraalialkio. Koska $e \in H$, niin $g_1 = g_1e \in g_1H$. Oletuksen nojalla $g_1 \in g_2H$.

Oletetaan sitten, että $g_1 \in g_2H$. Nyt on olemassa $h \in H$, jolle pätee $g_1 = g_2h$. Tällöin $g^{-1}g_2 = h^{-1} \in H$.

Oletetaan lopuksi, että $g^{-1}g_2 \in H$. Nyt $g_1^{-1}g_2 = h$ jollakin $h \in H$, joten $g_2 = g_1h \in g_1H$. Toisaalta $g_2 \in g_2H$, joten näemme, että $g_1H \cap g_2H \neq$. Koska sivuluokat ovat erillisiä (todistus luentomateriaalissa), täytyy päteä $g_1H = g_2H$.

Tehtävä 3. Asentoryhmän permutaatiot vaikuttavat kuution reuna- ja nurkkapaloihin. Koska asentoryhmän alkiot pitävät palat paikoillaan, voimme tarkastella jokaista palaa erikseen ja osoittaa kunkin palan kohdalla, että permutaatioiden kertomisjärjestyksellä ei ole merkitystä.

Tarkastellaan aluksi yhtä reunapalaa. Olkoot sen ruudut a ja b. Asentoryhmän permutaatio pitää joko ruudut paikoillaan tai vaihtaa niiden paikat. Palaan rajoitettuna permutaatio on siis joko id tai (ab). Kun näitä permutaatioita kertoo keskenään, ei kertomisjärjestyksellä ole väliä.

Siirrytään sitten kulmapaloihin. Olkoot jonkin kulmapalan ruudut a, b ja c. Asentoryhmän permutaatio voi joko pitää ruudut paikoillaan tai sitten kiertää niitä myötä- tai vastapäivään. Palaan rajoitettuna permutaatio on siis joko id, (abc) tai (acb). Näiden permutaatioiden kertomisjärjestyksellä ei ole väliä.

Siten asentoryhmä on vaihdannainen.

Tehtävä 4. a) $(368) = F^2\sigma F^2$
b) Kirjoitetaan vaihto 3-syklien avulla: $(16)(38) = (163)(638)$. Tällöin saadaan $(163)(638) = \sigma F^2\sigma^{-1}F^2$.
c) $(18)(36) = (183)(836)$, josta $(183)(836) = (F\sigma F^{-1})(F^2\sigma F^2) = F\sigma F\sigma F^2$.

Kahden vaihdon kirjoittaminen 3-syklien tulona (toivottavasti) auttaa hahmottamaan, millaisten F ja σ:n siirtokombinaatioden tulona haluttu siirto voidaan ilmaista.

Tehtävä 5. Oletetaan, että $x \in G$. Olkoon e ryhmän G neutraalialkio. Koska $xe = ex$, niin $e \in C_G(x)$. Jos $g, h \in C_G(x)$, niin

$$(gh)x = g(hx) = g(xh) = (gx)h = (xg)h = x(gh)$$

ja siten $gh \in C_G(x)$. Lisäksi $gx = xg$, mistä seuraa, että $xg^{-1} = g^{-1}x$, ja siten $g^{-1} \in C_G(x)$. Olemme siis osoittaneet, että $C_G(x)$ on ryhmän G aliryhmä.

Osoitetaan sitten, että ζG on G:n aliryhmä. Koska $xe = ex$ kaikilla $x \in G$, niin $e \in C_G(x)$. Jos $g, h \in \zeta G$, niin $ghx = gxh = xgh$ kaikilla $x \in G$ ja siten $gh \in \zeta G$. Koska $gx = xg$ kaikilla $x \in G$, niin $xg^{-1} = g^{-1}x$ kaikilla $x \in G$. Tästä seuraa, että $g^{-1} \in \zeta G$. Siten ζG on aliryhmä. Saman asian voi osoittaa myös toteamalla, että $\zeta G = \bigcap_{x\in G} C_G(x)$. Aliryhmien leikkaus on nimittäin aina aliryhmä.

Tehtävä 6. Määritetään ensin ryhmän A_4 alkiot. Ryhmän S_4 kertaluku on $4! = 24$ ja aliryhmän A_4 indeksi on 2, joten ryhmän A_4 kertaluku on $24/2 = 12$. Havaitaan, että

$$\begin{aligned} A_4 =\{&(1), (12)(34), (13)(24), (14)(23), (123),\\ &(124), (132), (134), (142), (143), (234), (243)\}. \end{aligned}$$

Osoitetaan, että joukko $V = \{(1), (12)(34), (13)(24), (14)(23)\}$ on ryhmän A_4 aliryhmä tutkimalla V:n kertotaulua:

	(1)	(12)(34)	(13)(24)	(14)(23)
(1)	(1)	(12)(34)	(13)(24)	(14)(23)
(12)(34)	(12)(34)	(1)	(14)(23)	(13)(24)
(13)(24)	(13)(24)	(14)(23)	(1)	(13)(24)
(14)(23)	(14)(23)	(13)(24)	(12)(34)	(1)

Kertotaulusta nähdään, että kahden V:n alkion tulo on myöskin V:n alkio ja että jokainen alkio on oma käänteisalkionsa. Lisäksi neutraalialkio on joukon V alkio, joten kyseessä on aliryhmä.

Käytetään sitten normaalisuuskriteeriä ja osoitetaan, että V on normaali. Olkoon $\sigma \in A_4$ ja $\tau \in V$. On osoitettava, että ${}^{\sigma}\tau = \sigma\tau\sigma^{-1} \in V$. Tiedämme, että permutaation syklityyppi säilyy konjugoinnissa. Aliryhmän V alkiot ovat täsmälleen ne A_4:n alkiot, jotka koostuvat kahdesta vaihdosta. Kun tällaistä alkiota konjugoidaan jollakin toisella permutaatiolla, on tuloksena kahden vaihdon tulo eli V:n alkio.

Koska ryhmällä A_4 on normaali epätriviaali aliryhmä, ei A_4 ole yksinkertainen.

Jos ei haluta pitää tunnettuna, että konjugointi säilyttää syklityypin, voidaan normaalius nähdä myös seuraavalla päättelyllä. Huomataan että aliryhmämme V alkio τ toteuttaa ehdon $\tau^2 = 1$. Jos $\sigma \in A_4$ osoittaa suora lasku, että

$$(\sigma\tau\sigma^{-1})^2 = (\sigma\tau\sigma^{-1})(\sigma\tau\sigma^{-1}) = \sigma\tau^2\sigma^{-1} = 1.$$

Siis konjugoitu alkio ${}^{\sigma}\tau$ toteuttaa myös ehdon $({}^{\sigma}\tau)^2 = 1$. Ryhmässä A_4 tällaisia alkioita ovat ainoastaan kahden vaihdon tulot (3-sykli ei voi olla oma käänteisalkionsa). Siten ${}^{\sigma}\tau \in V$.